

7. ERANSKINAK

7.1.

1. ERANSKINA:

EUSKADIKO OSASUN

PLANA 2013-2020

EGITEKO

METODOLOGIA

Zalantzarik gabe, sektore askoren ikuspegietatik begiratzea bilatu da: kolektibo profesionalek parte-hartze handia izan dute eta herritarrek ere parte hartu dute. Tartean dauden sektore askoren ezagutza, informazioa eta parte-hartzea bideratuko duen barruko antolaketa-egitura ezarri da, Osasun Plana EAEko gizabanakoen eta kolektiboaren osasuna zuzenduko duen tresna izan dadin.

PLANAREN ANTOLAKETA- EGITURA

Plan hau lantzean, elkarri lotuta dauden batzordeak ezarri ziren hiru maila desberdinetan:

- Gauzatze-maila. Hasieran bost lantalde sortu ziren. Adituek eta sektore desberdinetako (hirugarren sektorea barne) ordezkariak osatu zituzten lantalde hauek, eta honako ezaugarriok zituzten: laguntzeko jarrera, sormena, ados jartzeko eta taldean lan egiteko gaitasuna, eta esperientzia praktikoa arlo pertsonalean nahiz profesionalean. Lantalde horietako bakoitzak Osasun Planaren lehentasunezko arloak mugatzeko behar diren estrategiak eta helburuak identifikatu behar zituen.

- Koordinazio-maila. Koordinazio teknikoko batzordea sartzen da maila honetan, eta honen helburu nagusia da lantaldeak eta horiei lotutako dokumentazioa kudeatzea. Jardueren eta estrategien artean koherentzia ezartzeko asmoz erredakzio-batzordea eratu da. Koordinazio-lanetan laguntzeko asmoarekin, berriz, aholkularitza tekniko eta laguntza logistikoa eta administratiboa emateko taldea sortu dira.

- Zuzendaritza-maila. Zuzendaritza batzordeak osatzen du. Batzorde honek Planaren edukia onartu behar du, eta gero, Planean sartuta dauden erakunde guztiei eduki horren berri eman eta edukia bera bidali behar die, hauek ere onar dezaten.

Plana lantzeko prozesua eta metodologia azaltzen dituen agiriaren zirriborroa prestatu du Erredakzio-batzordeak, eta kronograma ere erantsi du. Halaber, Aholkularitza Teknikoak prestatutako agiriak (Gida metodologikoa, Lantaldeen oinarritzko agiriak) berrikusi eta onartu ditu, baita haien idazketa berrikusi, antolatu eta bateratu ere, eta, gainera, agiriei koherentzia eman die, edukiak adostutako formatura egokituz eta 2013-2020 Osasun Planak izan dituen zirriborroetan sartuz.

Aholkularitza Teknikoak prestatu ditu lantalde bakoitzaren gida metodologikoa, lan egiteko prozedura, oinarritzko agiriak eta galdeketak. Lantaldeen koordinazio teknikoak ere hark egin du, eta aholkularitza teknikoak idatzi du lantalde bakoitzean landutako produktuak jasotzen dituen lehenengo bertsioa, betiere horien arteko koherentzia mantentzen dela zainduz.

Laguntza Logistikoa eta Administratiboa emateko Taldeko kideek antolatu dute prozesuak behar bezala funtzionatzeko behar den laguntza logistikoa eta administratiboa; kide horiek kudeatu dituzte taldeak eratzeko prozesua eta deialdiak; bileretara joateko laguntza eurek eman dute; taldeetako koordinatzaileek eta lantaldeek behar zuten dokumentazioa eta informazioa banatu dituzte; lanak aurkezteko atzerapenak ikuskatu eta horietaz ohartarazi dute; bileren logistika kudeatu dute (gelak, ostatua...); etortze-ziurtagiriak eman dituzte.

Lantaldeak egitean, horiek osatuko zituzten kideak identifikatu behar izan ziren, Osasun Planean helburu nagusi moduan ezarritako arloen arabera. Hona hemen, taldeak osatzeko, kontuan hartu ziren irizpideak:

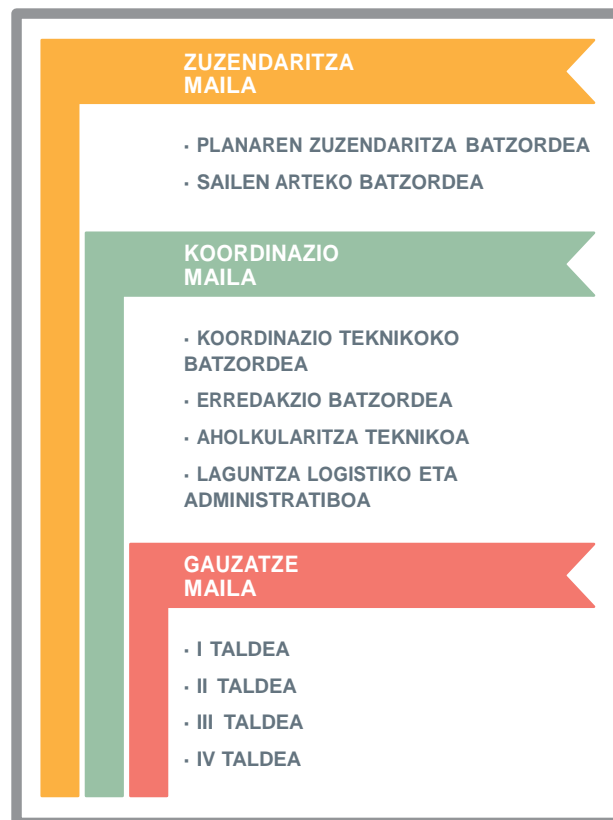
- Diziplina askotako kideak izatea; hau da, inplikaturako profil eta kategoria profesional guztiak ordezkatzen zituztenak.

- Sektore desberdinetako kideak izatea, osasun-laguntzatik harago joango ziren jarduerak eskatuko zituzten gaietarako.
- Proposamenek berez zituzten zeharkako elementuei lotutako profilak izatea (desberdintasunen murrizketa, genero ikuspegia, iraunkortasuna).

Eta honako hauek dira taldeetako kide bakoitza aukeratzeko erabili ziren irizpideak:

- Gaiari buruzko ezagutzak
- Esperientzia praktikoa (profesionala nahiz pertsonala)
- Ikuspegi osagarriak (eta ez aurkakoak)
- Laguntzeko jarrera
- Ados jartzeko eta taldean lan egiteko gaitasuna
- Sormena

8. irudia. Osasun plana lantzeko antolaketa-egitura

Iturria: Geuk egina

Gainera, taldeak osatzean honako alderdi hauek ere izan ziren kontuan:

- Gizonen eta emakumeen parte-hartze orekatua nahi zen. Taldeetan gizonen eta emakumeen kopurua parekoa izan behar zen, baina, horrez gain, taldeek emakumeen eta gizonen parte-hartze orekatua bultzatu behar zuten horien profil eta estamentu guztietan.
- Taldea osatzen zuten pertsonen argi adierazi behar zitzaizkien ez zeudela han estamentu, elkarte edo zientzia-sozietate baten ordezkari bezala, baizik eta, Plana diseinatzeke eurek zuten ikuspegia interesgarria zelako izan zirela proposatuak.

Talde bakoitzean buru bat aukeratu zen. Eta eginkizun hauek ezarri zitzaizkion:

- Parte-hartze aktiboa eta ekarpen sortzaileak bultzatzea taldean.
- KTBren eta taldeko kideen artean informazioa trukatzeko delako bermatzea, eta haien arteko lotura izatea.
- Eskatu diren zeharkako elementuak proposamenetan sartu direla bermatzea.

Koordinazio Teknikoak eginkizun hauek izan zituen:

- Taldearen lanak bideratzea, proposatu diren helburuetatik aldendu ez daitezen.
- Taldeko buru izendatzen den/diren pertsonarekin/pertsonekin lankidetzatza estua izatea.
- Taldeko kide bakoitzak ematen duen informazioa prozesatzea, horretarako diseinatu den formatuan.
- Taldeko kide bakoitzaren ekarpenen akta egitea, eta horiek laburtzea.
- Bilerak bideratzea, kide guztiek parte hartzen dutela eta lanerako metodoak eta epeak errespetatzen direla bermatzeko.
- Talde bakoitzak adostutakoaren azken dokumentuaren zirriborroa prestatzea.

IX. Legegintzaldiaren amaiera aurreratuarekin batera bukatu zen 2012-2020 Osasun Planaren 1.0 bertsioa izenez ezagutzen denaren garapen-fasea. Bertsio hori aurkeztu zitzaion Sail berriari, eta honek, bere talde izendatu berriarekin, bertsioa aztertu eta ebaluatu egin zuen. Funtsean, bertsio horren ildoak eta helburuak onartu egin zituen; hala ere, norabidea transformatu zuen eta esku-hartzeen zeharkakotasunean eta sektore-artekotasunean aldaketak sartu zituen biztanleen osasuna hobetzeko asmoz.

Horrela, lantaldeek egindako lan tekniko itzela aprobetxatu zen eta erredakzio-taldeak egokitu egin zituen Saileko zuzendaritza-taldeak egindako proposamenak.

2013-2020 EUSKADIKO OSASUN PLANAREN EGITURA

Euskadiko Osasun Planaren egitura zehaztean 5 arlo hartu ziren oinarri moduan, biztanleen osasun-ikuspegiaren, osasun-baliabideen banaketaren gaineko azterketaren eta osasuneko desberdintasunen eragileen arabera.

“Esparru logikoaren ikuspegia” izeneko metodologia ezaguna jarraitu zen. Garapenerako Nazioarteko Lankidetzaren Norvegiako Agentziak (NORAD)^k diseinatu zuen ikuspegi hori, eta horren arabera planifikazioa egin behar da Osasun Planaren oinarrizko elementuak nagusi moduan ikusteko.

Horrela, zuhaitz itxurako egitura bat egin da ardatz bakoitzarentzat, plana errazago gauzatu eta ebaluatu ahal izateko (9. irudia).

9. irudia. 2013-2020 Euskadiko Osasun Planaren egitura

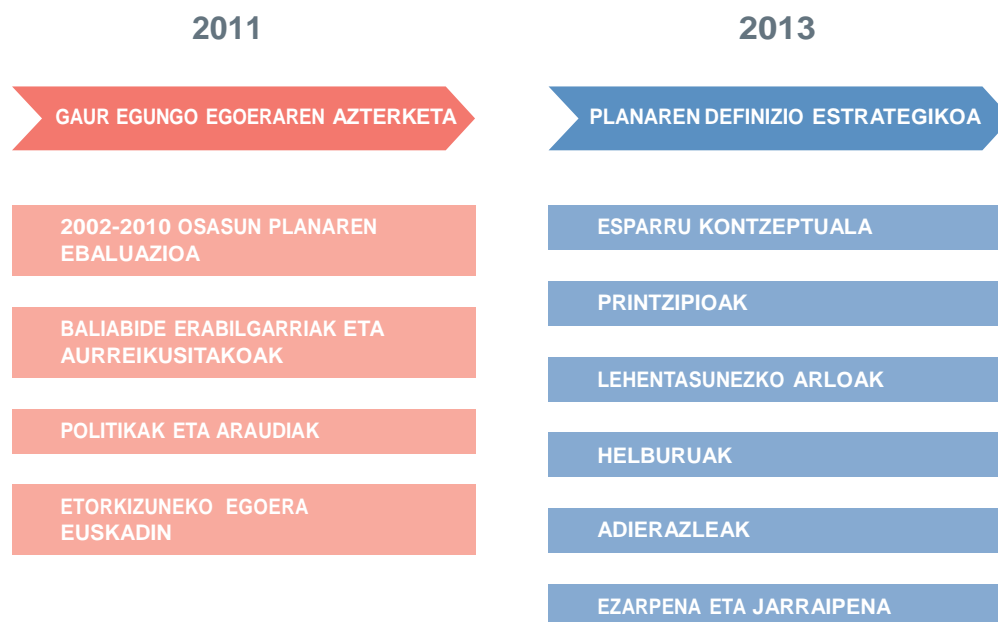

Iturria: Geuk egina

k. <http://www.norad.no/en/tools-and-publications/publications/publication?key=109408>
<http://www.norad.no/no/resultater/publikasjoner/publikasjon?key=109837>

Osasun Plana fase desberdinetan egin da. (10. irudia)

-
10. irudia
Euskadiko Osasun Plana
2013-2020 egiteko jarraitu
diren faseak.

Iturria: Geuk egina

Hasierako azterketa-fasean, 2002-2010 Osasun Plana ebaluatu zen; Plan berrirako aurreikus zitezkeen eta eskura zeuden baliabideak aztertu ziren; pertsonen osasunari zegozkion araudi eta politikak berrikusi ziren; eta, gainera, Euskadin etorkizunean ager zitezkeen jokalekuak marraztu ziren.

Estrategia definitzeko fasean, Plan berriaren esparru kontzeptuala zehaztu eta erredaktatu zen; Planeko lehentasunezko arlo bakoitzari bere helburu, ekintza eta adierazleak definitu eta atxiki zitzaizkion; eta Planaren ezarpena eta jarraipena nola egin zehaztu zen.

7.2.

2. ERANSKINA: 2002-2010 OSASUN PLANAREN EBALUAZIOA. EUSKADIRAKO OSASUN POLITIKAK

Aurreko 2002-2010 Osasun Plana, Euskadirako Osasun Politikak ezarri zituena, amaitu ostean, haren ebaluazioa egin zen. Ebaluazio horren emaitza Eusko Legebiltzarrean aurkeztu zen, 2012ko otsailaren 8an¹.

Planaren arabera, urte gehiago bizi gara eta kalitate hobearekin. Horregatik, Euskadiko Osasun Plan berriak ezinbestean erronka berriak izango ditu: zahartzea, patologia kronikoen areagotzea eta osasunaren esparruko gizarte-desberdintasunak. Hurrengo hamarraldian, bizitza-ohitura osasungarriak, kronikotasunaren kudeaketa eta politika guztietan osasun-ikuspegia txertatzea izango dira gainditu beharreko erronkak.

Jarraian ematen dira 2002-2010 Osasun Planean ebaluatu diren helburuak (7. taula). Bilakaera positiboa eduki arren bete ez diren helburuen kasuan, zenbateraino bete diren adierazten da. Honela bereizi dira:

- HELBURUA LORTUTA
- HELBURUA LORTU GABE, BAINA BILAKAERA POSITIBOA
- HELBURUA LORTU GABE, ETA BILAKAERA NEGATIBOA

1. http://www.euskadi.net/r33-2288/es/contenidos/informacion/plan_salud_2002_2010/es_ps/evaluacion_plan_salud.html

7. taula 2002-2010
Osasun Planaren helburuak.
Azken ebaluazioa.

HELBURUA	HASIERAKO DATUA	2010EKO HELBURUA	AZKEN DATUA	ITURRIA
1. Bizi-itxaropena jaiotzean, gizonezkoek	75,4 urte (1997)	K 76,8 urte S %1,9	79,2 (2010) S %5,04	Heriotzen erregistroa. Ezagutzaren Gestioko eta Ebaluazioko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila
2. Bizi-itxaropena jaiotzean, emakumezkoek	83,4 urte (1997)	K 84,3 urte S %1,1	85,9 (2010) K %3,00	Heriotzen erregistroa. Ezagutzaren Gestioko eta Ebaluazioko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila
3. Ezintasunik gabeko bizi-itxaropena jaiotzean, gizonezkoek	65,1 urte (1997)	K 67,3 urte S %3,4	69,6 (2007) S %6,91	Heriotzen erregistroa. Ezagutzaren Gestioko eta Ebaluazioko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila
4. Ezintasunik gabeko bizi-itxaropena jaiotzean, emakumezkoek	71,3 urte (1997)	K 72,8 urte S %2,1	74,9 (2007) S %5,05	Heriotzen erregistroa. Ezagutzaren Gestioko eta Ebaluazioko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila
5. Bizi-itxaropenaren gizarte-desberdintasunak, gizonezkoek	3,6 urte (1996-2000)	L 2,7 urte T %25	3,5 urte (2001-2005) T %2,78	Ezagutzaren Gestioko eta Ebaluazioko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila
6. Bizi-itxaropenaren gizarte-desberdintasunak, emakumezkoek	1,2 urte (1996-2000)	L 0,9 urte T %25	1,5 urte (2001-2005) S %25	Ezagutzaren Gestioko eta Ebaluazioko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila
7. Erretzen ez duten biztanleen proportzioa	%71 (1997)	K %80 S %12,68	%75,1 (2007) S %5,77	Heriotzen erregistroa. Ezagutzaren Gestioko eta Ebaluazioko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila
8. Inoren tabakoaren kea arnas dezaketen pertsonen proportzioa	%39 (1997)	L %10 T %74,36	%21 (2007) T %46,15	Heriotzen erregistroa. Ezagutzaren Gestioko eta Ebaluazioko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila
9. Gehiegi edaten duten 16 eta 65 urte arteko biztanleen proportzioa	%4,1 (1997)	L %3,5 T %14,6	%2 (2007) T %51,22	Heriotzen erregistroa. Ezagutzaren Gestioko eta Ebaluazioko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila
10. 16 urtetik gorako eguneko batez besteko alkohol-kontsumoa	12,8 gr (1997)	L 10,9 gr T %14,84	9,7 gr (2007) T %24,22	Heriotzen erregistroa. Ezagutzaren Gestioko eta Ebaluazioko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila
11. Legez kanpoko drogarik kontsumitzen ez duten pertsonen proportzioa	%74,1 (2000)	K > %80 S > %7,96	%65,8 (2010) T %11,2	Euskadi eta Drogak. Droga-mendekotasunen Euskal Behatokia

HELBURUA	HASIERAKO DATUA	2010EKO HELBURUA	AZKEN DATUA	ITURRIA
12. Astialdian jarduera fisikoa egiten duten 15 urtetik gorakoen proportzioa	%24 (1997)	K %32 S %33,33	%25 (2007) S %4,17	Heriotzen erregistroa. Ezagutzaren Gestioko eta Ebaluazioko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila
13. > 16 urteko pertsona gizenegien proportzioa	%10 (1989)	L %8 T %20	%12,5 (2007) S %25	Heriotzen erregistroa. Ezagutzaren Gestioko eta Ebaluazioko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila
14. Karbono-hidratoen energia-ekarpena	%45 (1989)	> %45	Informaziorik ez	Nutrizioari buruzko inkesta. Osasun Publikoko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila
15. Koipeen energia-ekarpena	%37 (1989)	< %35 T > %5,7	Informaziorik ez	Nutrizioari buruzko inkesta. Osasun Publikoko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila
16. Osasunaren gaineko autobalorazioko gizarte-desberdintasunak, gizonezkoek	%193 (1997)	L %144,8 T %25	%59 (2007) T %69,42	Heriotzen erregistroa. Ezagutzaren Gestioko eta Ebaluazioko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila
17. Osasunaren gaineko autobalorazioko gizarte-desberdintasunak, emakumezkoek	%61,5 (1997)	L %46,1 T %25	%116 (2007) S %88,62	Heriotzen erregistroa. Ezagutzaren Gestioko eta Ebaluazioko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila
18. Tabakoaren konsumoko gizarte-desberdintasunak	%43 (1997)	L %32,25 T %25	%60 (2007) S %39,53	Heriotzen erregistroa. Ezagutzaren Gestioko eta Ebaluazioko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila
19. > 16 urteko pertsona gizenegien proportzioko gizarte-desberdintasunak	%223 (1997)	L %167,3 T %25	%35 (2007) T %84,3	Heriotzen erregistroa. Ezagutzaren Gestioko eta Ebaluazioko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila
20. 65 urtetik beherako gizonezkoen hilkortasun-tasa, tumore gaiztoengatik	115,9 x 100.000 (1996-1998)	Beherako joera T >%0	98,8 x 100.000 (2009) T %14,75	Heriotzen erregistroa. Ezagutzaren Gestioko eta Ebaluazioko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila
21. 65 urtetik beherako emakumezkoen hilkortasun-tasa, tumore gaiztoengatik	52,4 x 100.000 (1996-1998)	L 47,16 x 100.000 T %10	53,5 x 100.000 (2009) S %2,10	Heriotzen erregistroa. Ezagutzaren Gestioko eta Ebaluazioko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila
22. 65 urtetik beherako gizonezkoen hilkortasun-tasa, biriketako minbiziagatik	32,3 x 100.000 (1996-1998)	Gorako joera inbertitu T >%0	29,4 x 100.000 (2009) T %8,98	Heriotzen erregistroa. Ezagutzaren Gestioko eta Ebaluazioko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila
23. 65 urtetik beherako emakumezkoen hilkortasun-tasa, biriketako minbiziagatik	3,9 x 100.000 (1996-1998)	Gorako joera gelditu T >=%0	10,3 x 100.000 (2009) S %164,10	Heriotzen erregistroa. Ezagutzaren Gestioko eta Ebaluazioko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila

HELBURUA	HASIERAKO DATUA	2010EKO HELBURUA	AZKEN DATUA	ITURRIA
24. Emakumezkoen hilkortasun-tasa, bularreko minbiziagatik	22,3 x 100.000 (1996-1998)	L 18,4 x 100.000 T %17,5	16,2 x 100.000 (2010) T%27,35	Heriotzen erregistroa. Ezagutzaren Gestioko eta Ebaluazioko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila
25. Gizonezkoen hilkortasun-tasa, koloneko-ondesteko minbiziagatik	29,5 x 100.000 (1996-1998)	Tasa egonkurtu S %0	34,0 x 100.000 (2010) S %15,25	Heriotzen erregistroa. Ezagutzaren Gestioko eta Ebaluazioko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila
26. Emakumezkoen hilkortasun-tasa, koloneko-ondesteko minbiziagatik	14,5 x 100.000 (1996-1998)	Tasa egonkurtu S %0	12,7 x 100.000 (2010) T %12,41	Heriotzen erregistroa. Ezagutzaren Gestioko eta Ebaluazioko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila
27. Gizonezkoen hilkortasun-tasa, buruko-lepoko minbiziagatik	22,6 x 100.000 (1996-1998)	L 20,3 x 100.000 T %10	12,7 x 100.000 (2009) T %43,81	Heriotzen erregistroa. Ezagutzaren Gestioko eta Ebaluazioko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila
28. 65 urtetik beherako gizonezkoen hilkortasun-tasa, zirkulazio-aparatuko gaixotasunengatik	57,1 x 100.000 (1996-1998)	L 45,7 x 100.000 T %20	40,3 x 100.000 (2009) T %29,42	Heriotzen erregistroa. Ezagutzaren Gestioko eta Ebaluazioko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila
29. 65 urtetik beherako emakumezkoen hilkortasun-tasa, zirkulazio-aparatuko gaixotasunengatik	16,1 x 100.000 (1996-1998)	L 12,9 x 100.000 T %20	11,1 x 100.000 (2009) T %31,06	Heriotzen erregistroa. Ezagutzaren Gestioko eta Ebaluazioko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila
30. Gizarte-desberdintasun erlatiboak 65 urtetik beherako gizonezkoen hilkortasun-tasan, zirkulazio-aparatuko gaixotasunengatik	%27 (1996-2000)	L %20 T %25	%36 (2001-2005) S %33,33	Osasun Azterketen eta Ikerketen Zerbitzua. Ezagutzaren Gestioko eta Ebaluazioko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila
31. Gizarte-desberdintasun erlatiboak 65 urtetik beherako emakumezkoen hilkortasun-tasan, zirkulazio-aparatuko gaixotasunengatik	%40 (1996-2000)	L %30 T %25	%71 (2001-2005) S %77,5	Osasun Azterketen eta Ikerketen Zerbitzua. Ezagutzaren Gestioko eta Ebaluazioko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila
32. 75 urtetik beherako gizonezkoen hilkortasun-tasa, garuneko-hodietako gaixotasunengatik	23,0 x 100.000 (1996-1998)	L 18,4 x 100.000 T %20	13,2 x 100.000 (2009) T %42,61	Heriotzen erregistroa. Ezagutzaren Gestioko eta Ebaluazioko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila
33. 85 urtetik beherako emakumezkoen hilkortasun-tasa, garuneko-hodietako gaixotasunengatik	25,5 x 100.000 (1996-1998)	L 20,4 x 100.000 T %20	14,8 x 100.000 (2009) T %41,96	Heriotzen erregistroa. Ezagutzaren Gestioko eta Ebaluazioko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila

HELBURUA	HASIERAKO DATUA	2010EKO HELBURUA	AZKEN DATUA	ITURRIA
34. Gizonezkoen hilkortasun-tasa, kardiopatia iskemikoagatik (25-74 urte)	83,1 x 100.000 (1996-1998)	L 70,6 x 100.000 T %15	49,4 x 100.000 (2009) T %40,55	Heriotzen erregistroa. Ezagutzaren Gestioko eta Ebaluazioko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila
35. Emakumezkoen hilkortasun-tasa, kardiopatia iskemikoagatik (25-74 urte)	17,2 x 100.000 (1996-1998)	L 14,7 x 100.000 T %15	8 x 100.000 (2009) T %53,49	Heriotzen erregistroa. Ezagutzaren Gestioko eta Ebaluazioko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila
36. Diabetesari lotutako itsutasunaren eragina	Erretinopatia diabetikoa duten 260 afiliatu (2000)	L 173, erretinopatia diabetikoa duten afiliatuak T %33,33	erretinopatia diabetikoa duten 252 afiliatu (2009) T %3,08	ONCE
37. Diabetesari lotutako giltzurruneko gutxiegitasunaren eragina	Giltzurruneko 9 transplante, diabetesa giltzurruneko gaixotasun primario moduan duten gaixoei (2000)	L 6 giltzurruneko transplante, diabetesa giltzurruneko gaixotasun primario moduan duten gaixoei T %33,33	Giltzurruneko 7 transplante diabetesa giltzurruneko gaixotasun primario moduan duten gaixoei (2007) T %22,22	EAEko giltzurruneko gaixoei buruzko informazio-unitatea (GGAIUN).
38. Bigarren mailako mozketak diabetes mellitusean	135 (2000)	L 90 T %33,33	112 (2009) T %17,04	Ospitaleko alden erregistroa (OGDM). Osasun eta Kontsumo Saila
39. Hilkortasun-tasa, zirkulazioko istripuengatik	12,9 x 100.000 (1996-1998)	L 10,3 x 100.000 T %20	4,2 x 100.000 (2010) T %67,44	Heriotzen erregistroa. Ezagutzaren Gestioko eta Ebaluazioko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila
40. Hilkortasun-tasa, laneko istripuengatik	14,0 x 100.000 (1996-1998)	L 8,4 x 100.000 T %40	5,5 x 100.000 (2009) T %60,71	OSALAN - Laneko Segurtasun eta Osasunerako Euskal Erakundea
41. Astialdiari eta kirolari lotutako gaixotze-tasa, etxeko istripuengatik	%5 (1997)	L %4 T %20	%4 (2007) T %20	Heriotzen erregistroa. Ezagutzaren Gestioko eta Ebaluazioko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila
42. Hilkortasun-tasa, nork bere burua hiltzeagatik	7,0 x 100.000 (1996-1998)	7X100.000tik behera mantendu T >%0	4,9 x 100.000 (2010) T %30,00	Heriotzen erregistroa. Ezagutzaren Gestioko eta Ebaluazioko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila
43. Polio autoktonoa	0 (1999)	0 kasu mantendu S %0	0 kasu (2009) S %0	EDO. Osasun Publikoko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila
44. Difteria	0 (1999)	0 kasu mantendu S %0	0 kasu (2009) S %0	EDO. Osasun Publikoko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila
45. Tetanosa	0 (1999)	0 kasu mantendu S %0	0 kasu (2009) S %0	EDO. Osasun Publikoko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila

HELBURUA	HASIERAKO DATUA	2010EKO HELBURUA	AZKEN DATUA	ITURRIA
46. Haemophilus influenzae (gaixotasun inbaditzailea)	0 (1999)	0 kasu lortu T %100	1 (2009) =	EDO. Osasun Publikoko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila
47. C meningitisa	0 (1999)	0 kasu lortu T %100	3 (2009) T %50	EDO. Osasun Publikoko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila
48. B hepatitisa	0 (1999)	0 kasu mantendu S %0	0 kasu (2009) S %0	EDO. Osasun Publikoko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila
49. Elgorria	3 (1999)	0 kasu lortu T %100	0 (2009) T %100	EDO. Osasun Publikoko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila
50. Errubeola	7 (1999)	0 kasu lortu T %100	0 (2009) T %100	EDO. Osasun Publikoko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila
51. Parotiditisa	57 (1999)	0 kasu lortu T %100	111 (2009) T %94,74	EDO. Osasun Publikoko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila
52. Tuberkulosiaren intzidentzia-tasa	34,7 x 100.000 (1997-1999)	L 10,4 x 100.000 T %70	19 x 100.000 (2009) T %45,24	EDO. Osasun Publikoko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila
53. Tuberkulosi miliarraren eta meningitis tuberkulosoaren kasuak, urte 1etik beherako pertsonengan	0 (1997-1999)	0 kasu mantendu S %0	kasu 1 (2009)	EDO. Osasun Publikoko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila
54. Ospitalerata dauden bitartean infekzio nosokomiala hartzen duten gaixoen proportzioa	%6,7 (1999)	L <%6,5 T ≥%3	%6 (2009) T %10,45	INOZ. Osakidetzaren Urteko Memoria
55. Sortzetiko sifiliaren kasu berriak jaioberriengan	0 (1999)	0 kasu mantendu S %0	0 kasu (2009) S %0	EDO. Osasun Publikoko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila
56. GIB + duten jaioberrien kasuak	1 (1999)	0 kasu lortu T %100	0 (2009) T %100	HIESAren Unitatea. Osakidetza
57. GIB + duten kasu berrien kp.	186 (1999)	L <100/urtean T ≥%46,24	207 (2009) S %11,29	HIESAren Unitatea. Osakidetza
58. HIESA duten kasu berrien kp.	186 (1999)	L <100/urtean T ≥%46,24	50 (2009) T %73,12	HIESAren Unitatea. Osakidetza
59. Hilkortasun-tasa, HIESAgatik	91 x 100.000 (1999)	L <50 x 100.000 T ≥%45,05	45 x 100.000 (2010) T %50,55	Heriotzen erregistroa. Ezagutzaren Gestioko eta Ebaluazioko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila

HELBURUA	HASIERAKO DATUA	2010EKO HELBURUA	AZKEN DATUA	ITURRIA
60. Haurren hilkortasun-tasa	4,8 x bizirik jaiotako 1.000 haur (1999)	L <4,8 x bizirik jaiotako 1.000 haur T >%0	2,6 x bizirik jaiotako 1.000 haur (2010) T %45,83	Heriotzen erregistroa. Ezagutzaren Gestioko eta Ebaluazioko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila
61. Jaiotza inguruko hilkortasun-tasa	6,1 x bizirik jaiotako 1.000 haur (1999)	L <6,1 x bizirik jaiotako 1.000 haur T >%0	5,5 x bizirik jaiotako 1.000 haur (2010) T %9,84	Heriotzen erregistroa. Ezagutzaren Gestioko eta Ebaluazioko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila
62. Hilkortasun-tasa kanpoko arrazoiengatik, 15 eta 29 urte arteko gazteengan	36,5 x 100.000 (1996-1998)	L 31 x 100.000 T %15	15,9 x 100.000 (2009) T %56,44	Heriotzen erregistroa. Ezagutzaren Gestioko eta Ebaluazioko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila
63. Bizi-itxaropena 65 urterekin, gizonezkoek	16,1 urte (1997)	K 17,7 urte S %10	18,35 urte (2010) S %13,98	Heriotzen erregistroa. Ezagutzaren Gestioko eta Ebaluazioko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila
64. Bizi-itxaropena 65 urterekin, emakumezkoek	21,4 urte (1997)	K 23,5 urte S %10	23,34 urte (2010) S %9,07	Heriotzen erregistroa. Ezagutzaren Gestioko eta Ebaluazioko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila
65. Ezintasunik gabeko bizi-itxaropena 65 urterekin, gizonezkoek	11,3 urte (1997)	K 12,4 urte S %10	14,5 urte (2007) S %28,32	Heriotzen erregistroa. Ezagutzaren Gestioko eta Ebaluazioko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila
66. Ezintasunik gabeko bizi-itxaropena 65 urterekin, emakumezkoek	13,1 urte (1997)	K 14,4 urte S %10	17,2 urte (2007) S %31,3	Heriotzen erregistroa. Ezagutzaren Gestioko eta Ebaluazioko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila
67. Kalifikazio oneko ur-horniduretatik ura hartzen duten biztanleen %	%89 (1996-2000)	K %95 S %6,74	%96 (2010) S %7,87	Osasun Publikoko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila
68. Suspentsioko partikuluen urteko batez besteko balioa (PM 10)	30 µg/m ³ (2000)	L <20 µg/m ³ T >%33,33	19 µg/m ³ (2010) T %36,67	Osasun Publikoko Zuzendaritza. Osasun eta Kontsumo Saila
69. Gaixotasun profesionalaren intzidentzia-tasa	2,3 x 1000 (2000)	L 1,8 x 1.000 T %20	3 x 1.000 (2009) S %30,43	OSALAN - Laneko Segurtasun eta Osasunerako Euskal Erakundea

Iturria: Geuk egina

7.3.

3. ERANSKINA: NAZIOARTEKO ETA NAZIOKO ERAKUNDEEN ETA ELKARTE PROFESIONALEN GOMENDIOAK

Erkidegoko Osasun Plan guztiek hartu behar dituzte oinarri moduan nazioarteko edo nazioko erakundeen eta elkarte profesionalen beste plan, adierazpen eta gomendioak, baldin eta horien helburuak eta premisak Osasun Planekoekin bat badatoz. Gomendio horiek, funtsean, Osasunaren esparruan desberdintasunak eragiten dituzten alderdiak jasotzen dituzte; halaber, osasunari lotutako politiken eta beste sektore batzuetako politiken artean nazioarteko, nazioko, eskualdeko eta tokiko sinergiak garatu behar direla jasotzen dute, eta osasunean ekitatea lortzeko neurriak sustatu behar direla azpimarratzen.

Beheko taulan, Euskadiko Osasun Plana 2013-2020k oinarritzat hartu dituen gomendio aipagarrienetako batzuk jasotzen dira (8. taula).

-
8. taula.
Nazioarteko eta nazioko erakundeen
eta elkarte profesionalen gomendio
nagusiak.

GOMENDIOA	XEDEA	ERAKUNDE SUSTATZAILEA
Politika Guztietarako Osasun Adierazpena (OPG), Erroma	Osasuna politika publiko guztietan eta maila guztietan sartzea, sektoreen arteko lankidetzaren osasunerako ona eta garrantzitsua dela aitortuz eta Europako Batzordeak eta OMEk elkarrekin lan egin behar dutela azpimarratuz. Osasunaren gainerako eraginaren ebaluazioa da osasuna politika guztietan sartzeko metodorik garrantzitsuenak.	Europako Batzordea Hemen aurki daiteke: http://www.salute.gov.it/imgs/C_17_primopiano-Nuovo_18_documenti_itemDocumenti_4_fileDocumento.pdf [Data: 2012ko uztailaren 11]
Belaunaldi batean desberdintasunak desagerraraztea. Osasunaren Gizarte-baldintzatzaileen Batzordea. OME. 2008	Osasun-ekitatearen alde neurriak hartzea eta jardutea, helburu hori lortzeko nazioarteko mugimendua bultzatuz. Ekiteko hiru printzipio zehaztu dira: - Biztanleen bizi-baldintzak hobetzea, baita haiek jaiotzen, hazten, bizitzen, lan egiten eta zahartzen direneko inguruabarrak ere. - Bizi-baldintzen eragileak diren egiturazko faktoreen, hau da, boterearen, diruaren eta baliabideen banaketa desberdinaren aurka borroka egitea mundu-, nazio- eta toki-mailan. - Arazoaren garrantzia neurtzea, esku-hartzeak ebaluatzea, ezagutzak areagotzea, osasunaren gizarte-baldintzatzaileen esparruan gaituta dauden pertsonak hartzea eta jendea gai honen inguruan sentsibilizatzea.	Osasunaren Mundu Erakundea Hemen aurki daiteke: http://www.who.int/social_determinants/the-commission/finalreport/es/index.html [Data: 2012ko uztailaren 11]
2011ko urriko Osasunaren Gizarte-baldintzatzaileen Munduko Biltzarren dokumentu teknikoa (zirriborroa).	Osasunaren gizarte-baldintzatzaileen gainean ekiteko funtsezko estrategien ikuspegi orokorra ematea ardura-dun politikoei. Oinarritzko 5 gairi ekin behar zaie: - Gizarte-desberdintasunen arrazoiak. - Osasunaren sektorea eragile izatea, ekitateari eta sektore-artekotasunari buruzko elkarrizketetan. - Komunitatearen parte-hartzea eta aitzindaritzak, osasunaren gizarte-baldintzatzaileen gainean jarduterakoan. - Baldintzatzaileen gainean osotasunean jardutea, lehentasunak eta eragile nagusiak zehaztuz. - Monitorizazioa: neurtzea eta aztertzea, politikei osasunaren gizarte-baldintzatzaileen gaineko informazioa emateko.	Osasunaren Mundu Erakundea Hemen aurki daiteke: http://www.who.int/sdhconference/consultation/en/index.html [Data: 2012ko uztailaren 11]
Klima-aldaketara Egokitzeko Plan Nazionala	Administrazio publikoen arteko koordinazioa, Espainiako klima-aldaketaren eragina, zaugarritasuna eta aldaketaren aurreko egokitzapena ebaluatzerakoan. Herri-galdeketa baten ostean prestatu zen plan hau, eta bertan jaso ziren autonomia-erkidegoen, erakunde publikoen, gobernu kanpoko erakundeen eta gizarte-solaskideen ekarpenak eta iruzkinak.	Nekazaritza, Elikadura eta Ingurumen Ministerioa Hemen aurki daiteke: http://www.marm.es/es/cambio-climatico/planes-y-estrategias/ [Data: 2012ko uztailaren 11]

GOMENDIOA	XEDEA	ERAKUNDE SUSTATZAILEA
Protecting Health in Europe from climate change, WHO 2008	Osasuna babestea klima-aldaketak eragin ditzakeen ondorio kaltegarrietatik, eta aitortzea klima-aldaketa munduko osasun-segurtasunerako gero eta arriskutsuagoa dela.	Osasunaren Mundu Erakundea Hemen aurki daiteke: http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0016/74401/E91865.pdf [Data: 2012ko uztailaren 11]
CAFE programa (Clean Air For Europe)	Estrategia integratua ezartzea eta, epe luzera, aireko kutsaduraren aurka borrokatzea eta kutsadura horren eraginaren aurrean gizakien osasuna eta ingurumena babestea. Programa honetan kutsatzaile batzuk murrizteko helburuak ezarri dira, eta aireko kutsaduraren aurkako borrokaren lege-esparrua finkatu da, bi ardatz nagusi erabilita: - Erkidegoko ingurumen-arloko legeria hobetzea. - Airearen kalitatearen gaineko kezkak dagokien politiketan sartzea.	Europako Batzordea Hemen aurki daiteke: http://europa.eu/legislation_summaries/environment/air_pollution/l28026_en.htm [Data: 2012ko uztailaren 11]
Ingurumenari eta Osasunari buruzko Europako Ekintza-plana (2004-2010)	Ingurumen-faktore batzuek osasunean izan ditzaketen eragin kaltegarriak murriztea, eta ingurumenari, osasunari eta ikerketari dagokionez partaide guztiak elkarlanean ari daitezen bultzatzea. Zehazki, ingurumen-faktoreen eta arnas-gaixotasunen, garapen neurologikoaren nahasmenduen, minbiziaren eta alterazio endokrinoen arteko lotura jorratzen du ekintza-plan honek.	Europako Batzordea Hemen aurki daiteke: http://europa.eu/legislation_summaries/public_health/health_determinants_environment/l28145_es.htm [Data: 2012ko uztailaren 11]
Munduko Elikagaien Segurtasunari buruzko Erromako Adierazpena	Elikagaien segurtasun unibertsala lortzea, goseari eta malnutrizioari lotutako arazoan aurrean neurriak hartuz. Elikagaien segurtasunerako borroka bultzatu nahi da, sektore publikoan eta pribatuan politikak eta erabakiak hartu behar dituzten arduradunen artean batez ere; baina, era berean, oro har jende guztiaren arreta elikagaien inguruan jarri nahi da. Gainera, jendeak beti nahikoa elikagai edukitzea eta elikagaiok osasuntsuak eta nutritiboak izatea lortu nahi da; jendeak horretarako aukera fisikoa eta ekonomikoa eduki behar du, bere beharrez dietetikoak ase ditzan eta bizi aktiboaz eta osasungarriaz goza dezan.	Elikagaien eta Kulturaren Nazio Batuen Erakundea Hemen aurki daiteke: http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/foodclimate/HLCdocs/declaration-S.pdf [Data: 2012ko uztailaren 11]
Nazioarteko Osasunaren Araudia	Mugak gainditu ditzaketen eta mundu osoko biztanleenganaino hel daitezkeen osasun publikoaren arrisku larriei aurrea hartzea eta aurre egitea. Araudi honen bidez herrialdeek nahitaez eman behar diote OMEri gaixotasun jakin batzuen agerraldiaren eta osasun publikoko gertaera zehatzen berri. Horrez gain, OMEk munduko osasun publikoa babesteko bete behar dituen prozedura batzuk ere zehaztu ditu.	Osasunaren Mundu Erakundea Hemen aurki daiteke: http://www.who.int/ihr/es/index.html [Data: 2012ko uztailaren 11]
Denok batera osasunaren alde: EBaren 2008-13rako ikuspegi estrategikoa	Europar Batasuneko osasuna hobetzeko oinarritzko printzipio eta helburu estrategiko batzuk jasotzen ditu estrategia honek. Osasuna hobetzeko emaitza zehatzak eskaintzen ditu, eta Europako Batzordeak sortu dituen finantza eta antolaketako baliabide batzuk aplikatzen ditu Batasuneko herrialdeekin, eskualdeekin eta interesa duten pertsonekin batera.	Europako Batzordea Hemen aurki daiteke: http://ec.europa.eu/health-eu/doc/whitepaper_en.pdf [Data: 2012ko uztailaren 11]

7.4.

4. ERANSKINA: OSASUN PLANEAN ERAGINA DUTEN NAZIOKO, EUROPAKO ETA NAZIOARTEKO AKORDIOAK

2013-2020 Euskadiko Osasun Planaren helburuak zehaztu baino lehen Osasun Publikoaren alorrean Estatuko, Europako eta nazioarteko mailetan erreferentziakoak diren akordioen berrikuspen arina egin da.

Ikusketa honetan hainbat eremutako jardunak begiratu dira: osasunaren sustapenekoak, gaisotasunen prebentzioko eta segurtasun sanitariokoak, hiritarren bizi-kalitatea hobetu dezaketen estrategia iraunkorrekoak, ingurumenak osasunean duen eraginekoak, eta elikagai segurtasuneko eta higienekoak. 9. taulan ikus daitezke akordio hauen helburu nagusiak eta horien erakunde sustatzaileak.

-

9. taula.
Estatuek, Europak eta nazioarteak osasun publikoaren alorrean egindako akordio nagusiak.

OSASUN PUBLIKOARI LOTUTAKO AKORDIOAK	XEDEA	ERAKUNDE SUSTATZAILEA
Nazioarteko Osasunaren Araudia	Gaixotasunak nazioartean heda ez daitezen prebenitzea; hedapen horren aurkako neurriak hartzea; hedapena kontrolatzea; neurriko erantzuna ematea, osasun publikoko arriskuei bakarrik aurre eginez, eta betiere sahiestea nazioarteko trafikoarekin eta merkataritzarekin beharrezkoak ez diren interferentziak.	Osasunaren Mundu Erakundea (OME) Hemen aurki daiteke: http://www.who.int/ihr/es/ [Data: 2012ko uztailaren 11]
Erkidegoak Osasun Publikoan Ekiteko Bigarren Programa, 2008-2013	Herritarren segurtasun sanitarioa hobetzea; osasuna bultzatzea; gai horri buruzko ezagu-tza eta informazioa sortzea eta zabaltzea, prebalentzia handiko gaixotasunei aurrea hartzen eta horien intzidentzia murrizten lagun dezaketen ekintzen bidez.	Europako Parlamentua eta Kontseilu Europarra Hemen aurki daiteke: http://europa.eu/legislation_summaries/ [Data: 2012ko uztailaren 11]
Europar Batasuneko Garapen Iraunkorraren Estrategia	Herritarren bizi-kalitatearen etengabeko hobekuntza lortzea da helburu orokorra, eta, horretara iristeko, baliabideak eraginkortasunarekin kudeatuko eta erabiliko dituzten eta, gainera, ekonomiaren berrikuntza ekologiko eta sozialaren potentziala ustiatuko duten erkidego iraunkorren bitartez jardungo da, betiere oparotasuna, ingurumenaren zaintza eta gizarte kohesioa bermaturik izanda.	Europako Batzordea Hemen aurki daiteke: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/224-ES/ES/224-ES-ES.PDF [Data: 2012ko uztailaren 11]

Iturria: Geuk egina

7.5.

5. ERANSKINA:

TERMINOEN

GLOSARIOA

ABG	Adierazi Beharreko Gaixotasuna
BGBK	Biriketako Gaixotasun Buxatzaile Kronikoa
BI	Bizi-itxaropena
BJA	Biztanleria jardueraren arabera
BMGDP	Bularreko minbizia goiz detektatzeko programa
BPG	Barne-produktu Gordina
CAFE	Clean Air For Europe
DBH	Derrigorrezko Bigarren Hezkuntza
DG	Drepanozitoen Gaixotasuna
DIE	Desberdintasun Indize Erlatiboa
DM	Diabetes Mellitus
EAE	Euskal Autonomia Erkidegoa
EAEIMS	EAEko Informazio Mikrobiologikoaren Sistema
EAEIO	Euskal Autonomia Erkidegoko Osasunari buruzko Inkesta
EB	Europar Batasuna
EBI	Ezintasundun Bizi-itxaropena
EGBI	Ezintasunik gabeko Bizi-itxaropena
EIN	Estatistikako Institutu Nazionala.
EKUIS	Euskadiko Kontsumo Uren Informazio Sistema
ELGE	Ekonomia Lankidetzeta eta Garapenerako Erakundea
EOZ	Euskal Osasun Zerbitzua (Osakidetzeta)
ESI	Erakunde Sanitario Integratua
FK	Fibrosi Kistikoa

GGAIUN	EAEko giltzurruneko gaixoei buruzko informazio unitatea
GIB	Giza Immunoeskasiaren Birusa
GMI	Gorputz-masaren Indizea
GPB	Gizakien papilomaren birusa
HBE	Haurdunaldiaren Borondatezko Etendura
HHZP	Haurren Hortzak Zaintzeko Programa
HIAP	Health In All Policies
HIES	Hartutako Inmunoeskasiaren Sindromea
HTA	Hipertentsio Arteriala
INOZ	Infekzio Nosokomialak Zaintzeko eta Kontrolatzeko Plana
IZB	Istripu zerebrobaskularra
KTB	Koordinazio Teknikoko Batzordea
MCADD	Kate ertaineko gantz-azidoak
MHI	Mental Health Inventory. Osasun Mentaleko Indizea
MP	Milioi bat pertsonako
NBE	Nazio Batuen Erakundea
NORAD	Garapenerako Nazioarteko Lankidetzaren Norvegiako Agentzia
OEE	Osasunaren gaineko Eraginaren Ebaluazioa
OGDM	Oinarrizko eta Gutxieneko Datu Multzoa
OME	Osasunaren Mundu Erakundea
ONCE	Espainiako Itsuen Erakundea
OPG	Osasuna Politika Guzietan
OSALAN	Laneko Segurtasun eta Osasunerako Euskal Erakundea
PKU	Fenilalaninemia / Fenilzetonuria
PM10	10 mikratik beherako tamaina duten eta airean eskegita dauden partikulak
TBK	Tuberkulosia
TOF	Txantxarra duten, Obturatuta dauden eta Falta diren Hortzen Indizea
TPI	Tratamendu-plan Indibidualizatua
WHO	World Health Organization

7.6.

6 . ERANSKINA:

ERREFERENTZIA

BIBLIOGRAFIKOAK

¹ Euskadiko Antolamendu Sanitarioaren Legea. Ekainaren 26ko 8/1997 Legea. EHAA, 138. zk. (1997-07-21).

² Fernández JM, Estébanez M, Zuazagoitia J, Basagoiti I, Vitoria A, Díez A. Evaluación del plan de salud, 2002-2010 = Osasun-planaren ebaluazioa, 2002-2010 [monografia Interneten]. Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia = Servicio Central de Publicaciones del Gobierno Vasco; 2012 [Data: 2013ko abuztuaren 19a]. Hemen aurki daiteke: http://www.osakidetza.euskadi.net/r85-pkpubl01/es/contenidos/informacion/publicaciones_informes_estudio/es_pub/r01hRedirectCont/contenidos/informacion/plan_salud_2002_2010/es_ps/evaluacion_plan_salud.html

³ Eusko Jaurlaritzaren Gobernu-programa 2012-2016: Herrialdeko hiru konpromiso betetzeko 1000 eguneko programa [monografia Interneten]. Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren; 2013 [Data: 2013ko abuztuaren 19a]. Hemen aurki daiteke: http://www.irekia.euskadi.net/assets/a_documents/3397/PROGRAMA_GOBIERNO_2012-2016-cast.doc?1375264785

⁴ Nazio Batuak. 66/2 ebazpena. 2011ko irailaren 19ko Batzorde Orokorrak onetsitako ebazpena: Batzorde Orokorraren Goi Mailako Bileraren Aitorpen Politikoa, Gaixotasun Ez Transmisiagarrien Prebentzio eta Kontrolari buruz (monografia Interneten). Nazio Batuak; 2012 [Data: 2013ko urriaren 17a]. Hemen aurki daiteke: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/66/2&Lang=S

⁵ WHA65(8): Gaixotasun ez transmitigarrien prebentzio eta kontrola: Batzorde Orokorraren Goi Mailako Bileraren emaitzak, Gaixotasun Ez Transmisiagarrien Prebentzio eta Kontrolari buruz. Hemen: Osasunaren 65. Mundu Batzarra. Ginebra; 2012ko maiatzak 21-26 [monografia Interneten]. Osasunaren Mundu Erakundea; 2012 [Data: 2013ko urriaren 17a]. Hemen aurki daiteke: http://apps.who.int/gb/ebwha/pdf_files/WHA65-REC1/A65_REC1-sp.pdf#page=21

⁶ Smith SC, Chen D, Collins A, Harold JG, Jessup M, Josephson S et al. Moving From Political Declaration to Action on Reducing the Global Burden of Cardiovascular Diseases: A Statement From the Global Cardiovascular Disease Taskforce. Circulation [monografia Interneten] 2013ko urriaren 17a [Epub ahead of print]: [7 or.] DOI:10.1161/CIR.0b013e3182a93504. Hemen aurki daiteke: <http://circ.ahajournals.org/content/early/2013/09/17/CIR.0b013e3182a93504.citation>

⁷ Belaunaldi batean desberdintasunak zuzentzea: osasun-ekitate lortzea, osasuneko gizarte-baldintzatzaileetan jardunez: azken txostena [monografia Interneten]. Osasunaren Mundu Erakundea. Osasuneko Gizarte-baldintzatzaileen Batzordea. Ginebra: OME; 2009 [Data: 2013ko abuztuaren 19a]. Hemen aurki daiteke: http://whqlibdoc.who.int/publications/2009/9789243563701_spa.pdf

⁸ Rio de Janeiroko aitorpen politikoa, osasuneko gizarte-baldintzatzaileei buruz. Tokia: Osasunaren Gizarte-baldintzatzaileei buruzko Munduko Biltzarra. Rio de Janeiro; 2011ko urriak 19-21 [monografia Interneten]. Rio de Janeiro: Osasunaren Mundu Erakundea; 2011 [Data: 2013ko abuztuaren 19a] Hemen aurki daiteke: http://www.who.int/sdhconference/declaration/Rio_political_declaration_Spanish.pdf

⁹ Health 2020: a european policy framework supporting action across government and society for health and well-being. Hemen: Regional Committee for Europe, sixty-second session. Malta; 2012ko irailak 10-13 [monografia Interneten]. Copenhagen: World Health Organization Regional Office for Europe; 2012 [Data: 2013ko abuztuaren 19a]. Hemen aurki daiteke: http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0009/169803/RC62wd09-Eng.pdf

¹⁰ Commission of the European Communities. White paper: together for health: a strategic approach for the EU 2008-2013: COM (2007) 630 final [monografia Interneten]. Brussels: Commission of the European Communities; 2007 [Data: 2013ko abuztuaren 19a]. Hemen aurki daiteke: http://ec.europa.eu/health-eu/doc/whitepaper_en.pdf

¹¹ Europar Batasuna. Europako Parlamentuaren eta Kontseiluaren Araudi Proposamena, Hazkunderako Osasun Programa ezartzen duena; azken hori EBren urte anitzeko hirugarren ekintza-programa da osasunaren esparruan, 2014-2020 aldirako: COM (2011) 709 final [monografia Interneten]. Brusela: Europar Batasuna; 2011 [Data: 2013ko abuztuaren 19a]. Hemen aurki daiteke: http://ec.europa.eu/health/programme/docs/prop_prog2014_es.pdf

¹² Espainian Osasuneko Gizarte Desberdintasunak Murrizteko Batzordea. Osasun Publikoko eta Kanpo Osasuneko Zuzendaritza Nagusia. Ekitaterantz: Espainian osasuneko gizarte-desberdintasunak murrizteko politika eta esku-hartzeen proposamena [monografia Interneten]. [Madril]: Osasun eta Politika Sozialeko Ministerioa; 2010 [Data: 2013ko abuztuaren 19a]. Hemen aurki daiteke: http://www.mssi.gob.es/profesionales/saludPublica/prevPromocion/promocion/desigualdadSalud/docs/Propuesta_Policas_Reducir_Desigualdades.pdf

¹³ Honakoaren egokitzapena: Pineault R, Daveluy C. La planificación sanitaria: conceptos, métodos, estrategias. Barcelona: Masson; 1990.

¹⁴ Kickbusch I, Gleicher D. Governance for health in the 21st century [monografia Interneten]. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe; 2012 [Data: 2013ko abuztuaren 22a]. Hemen aurki daiteke: http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0019/171334/RC62BD01-Governance-for-Health-Web.pdf

- ¹⁵ Honen egokitzapena: Dahlgren G, Whitehead M. Policies and strategies to promote social equity in health: background document to WHO strategy paper for Europe [monografia Interneten]. [Stockholm]: Institute for Futures Studies; 1991 [Data: 2013ko abuztuaren 19a]. Hemen aurki daiteke: <http://www.framtidsstudier.se/wp-content/uploads/2011/01/20080109110739filmZ8UVQv2wQFShMRF6cuT.pdf>
- ¹⁶ Katz MH. Structural interventions for addressing chronic health problems. *JAMA*. 2009; 302(6): 683-5. DOI:10.1001/jama.2009.1147.
- ¹⁷ Blankenship KM, Friedman SR, Dworkin S, Mantell JE. Structural interventions: concepts, challenges and opportunities for research. *Journal of Urban Health*. 2006; 83(1): 59-72. DOI: 10.1007/s11524-005-9007-4.
- ¹⁸ Esnaola S, Calvo M, Aldasoro E, Audicana C, Ruiz R, Montoya I et al. Euskal Autonomia Erkidegoko eremu txikiakoko hilortasun-atlasa=Atlas de mortalidad en áreas pequeñas de la Comunidad Autónoma del País Vasco=Atlas of mortality in small areas of the Autonomous Community of the Basque Country: 1996-2003 [monografia Interneten]. Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia=Servicio Central de Publicaciones del Gobierno Vasco; 2010 [Data: 2013ko abuztuaren 22a]. Hemen aurki daiteke: http://www.osasun.ejgv.euskadi.net/r52-20726/es/contenidos/informacion/publicaciones_informes_estudio/es_pub/adjuntos/atlas_mortalidad.pdf
- ¹⁹ Bacigalupe A, Esnaola S, Martín U. Evolución de la prevalencia y las desigualdades sociales en el consumo de tabaco en la CA de Euskadi: 1986-2007. (Osagin Txostenak 2011-1). [Monografia Interneten]. Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia = Servicio Central de Publicaciones del Gobierno Vasco; 2011 [Data: 2013ko abuztuaren 22a]. Hemen aurki daiteke: https://www6.euskadi.net/r85-ckpubl02/eu/contenidos/informacion/publicaciones_informes_estudio/eu_pub/adjuntos/Osagin%20Txostenak%202011-1.pdf.
- ²⁰ Osakidetza - Euskadi.net [egoitzaren weba]. Gasteiz: Eusko Jaurlaritza = Gobierno Vasco; 2011 [Data: 2013ko irailaren 13a]. Osagin. <http://www.osakidetza.euskadi.net/r85-phosag00/es>
- ²¹ McQueen DV, Wismar M, Lin V, Jones CM, Davies M (editores). Intersectoral governance for health in all policies: structures, actions and experiences [monografia Interneten]. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe; 2012 [Data: 2013ko abuztuaren 22a]. Hemen aurki daiteke: <http://www.euro.who.int/en/what-we-publish/abstracts/intersectoral-governance-for-health-in-all-policies.-structures,-actions-and-experiences>
- ²² Leppo K, Ollila E, Peña S, Wismar M, Cook S (editores). Health in all policies: seizing opportunities, implementing policies [monografia Interneten]. Finland: Ministry of Social Affairs and Health; 2013 [Data: 2013ko abuztuaren 22a]. Hemen aurki daiteke: http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0007/188809/Health-in-All-Policies-final.pdf
- ²³ St-Pierre L. Governance tools and framework for health in all policies [monografia Interneten]. Den Haag: Raad voor de Volksgezondheid en Zorg=Council for Public Health and Health Care; [2010?] [Data: 2013ko abuztuaren 22a]. Hemen aurki daiteke: http://www.rvz.net/uploads/docs/Achtergrondstudie_-_Governance_tools_and_framework1.pdf
- ²⁴ Lehendakiritza - Euskadi.net [egoitzaren weba]. Gasteiz: Eusko Jaurlaritza = Gobierno Vasco; 2012 [Data: 2013ko irailaren 13a]. Zuzendaritza [hiru pantaila]. http://www.lehendakiritza.ejgv.euskadi.net/r48-contcoor/es/contenidos/informacion/v2_coordinacion/es_gobernan/gobernanza.html
- ²⁵ Shankardass K, Solar O, Murphy K, Freiler A, Bobbili S, Bayoumi A et al. Getting Started with Health in All Policies: A Resource Pack. Report to the Ministry of Health and Long-Term Care (Ontario). Toronto, Kanada: St Michael's Hospital; February 2011.
- ²⁶ Meijers E, Stead D. Policy integration: what does it mean and how can it be achieved? A multi-disciplinary review. Hemen: Berlin Conference on the Human Dimensions of Global Environmental Change: Greening of Policies - Interlinkages and Policy Integration [Internet]. Delft, The Netherlands; 2004 [Data: 2013ko irailaren 13a]. Hemen aurki daiteke: http://userpage.fu-berlin.de/ffu/akumwelt/bc2004/download/meijers_stead_f.pdf
- ²⁷ Osakidetza - Euskadi.net. Vitoria-Gasteiz: Eusko Jaurlaritza = Gobierno Vasco; 2012 [Data: 2013ko urriaren 22a]. Euskadin kronikotasunari aurre egiteko estrategia. Hemen aurki daiteke: https://www.euskadi.net/r85-skorga01/es/contenidos/informacion/estrategia_cronicidad/es_cronicos/estrategia_cronicidad.html
- ²⁸ Orueta JF, García-Alvarez A, Alonso-Morán E, Vallejo-Torres L, Nuño-Solinis R. Socioeconomic variation in the burden of chronic conditions and health care provision -- Analyzing administrative individual level data from the Basque Country, Spain. *BMC Public Health*[monografia Interneten] 2013, 13:870 [11 p.]. DOI:10.1186/1471-2458-13-870. Hemen aurki daiteke <http://www.biomedcentral.com/content/pdf/1471-2458-13-870.pdf>
- ²⁹ Starfield B. Pathways of influence on equity in health. *Soc Sci Med*. 2007 Apr; 64(7): 1355-62. <http://dx.doi.org/10.1016/j.socscimed.2006.11.027>
- ³⁰ Eusko Jaurlaritza. Enplegu eta Gizarte Gaietako Saila. Pobrezia eta Desberdintasun sozialetan inkesta 2012: emaitza nagusiak [monografia Interneten]. [Gasteiz]: Enplegu eta Gizarte Gaietako Saila; 2012ko azaroak 15 [Data: 2013ko abuztuaren 22a]. Hemen aurki daiteke: http://www.gizartelan.ejgv.euskadi.net/r45-docuinfo/es/contenidos/informe_estudio/epds_2012/es_epds2012/adjuntos/EPDS_2012es.pdf
- ³¹ Eustat - Euskadi.net [egoitzaren weba]. Gasteiz: Eusko Jaurlaritza = Gobierno Vasco; 2004 [2013an eguneratua; data: 2013ko irailak 13]. Biztanleria jardueraren arabera sailkatzeko inkesta. http://www.eustat.es/estadisticas/tema_57/opt_1/ti_Encuesta_de_poblacion_en_relacion_con_la_actividad/temas.html#axzz2chBggsAn
- ³² Esnaola S., Martín U., Bacigalupe A., Euskadin bizi itxaropeneko derberdintasun sozioekonomikoak. 1996-2006 arteko magnitudea eta aldaketa. [argitaratzeke]. [Vitoria-Gasteiz]: Eusko Jaurlaritza, Osasun Saila.
- ³³ Arteagoitia JM, Larrañaga MI, Rodríguez JL, Fernández I, Piniés JA. Incidence, prevalence and coronary heart disease risk level in known Type 2 diabetes: a sentinel practice network study in the Basque Country, Spain. *Diabetologia*. 2003 Jul; 46(7): 899-909. DOI 10.1007/s00125-003-1137-1. Epub 2003 Jun 27.
- ³⁴ Euskadiko Osasun Mentaleko Aholku Kontseilua = Consejo Asesor de Salud Mental de Euskadi. EAEko osasun mentaleko estrategia dokumentua = Estrategia de salud mental de la CAPV [monografia Interneten]. Gasteiz: Osakidetza/Servicio Vasco de Salud; 2010 [Data: 2013ko irailaren 25a]. Hemen aurki daiteke: http://www.osakidetza.euskadi.net/r85-20319/es/contenidos/informacion/estrategia_salud_mental/es_salud/adjuntos/estrategiaSaludMental.pdf
- ³⁵ Eustat. 2020ko proiektzio demografikoak. Emaitzen azterketa [monografia Interneten]. [Data: 2013ko irailaren 25a]. Hemen aurki daiteke: http://www.eustat.es/elementos/ele0001200/ti_Proyecciones_de_poblacion_2020_Analisis_de_resultados_pdf_233KB/inf0001212_c.pdf
- ³⁶ Eusko Jaurlaritza. Enplegu eta Gizarte Gaietako Saila. Zahartzen diren pertsonen ongizatean eta tratuan aurrera egiteko ehun proposamen: ekintza planerako oinarriak [monografia Inter-

neten]. [Gasteiz]: Eusko Jaurlaritzak; 2011ko iraila [Data: 2013ko abuztuaren 23a]. Hemen aurki daiteke: http://www.irekia.euskadi.net/assets/a_documents/1489/100_propuestas_para_avanzar.pdf?1317378358

37. Tecnalia. EAEko parke eraikia berritzen esku hartzeko beharriaren diagnostikoa: EAEko inbentarioa [monografia Interneten]. [Gasteiz]: Eusko Jaurlaritzak, Etxebizitza, Herri Lan eta Garraio Saila; 2011ko abendua [Data: 2013ko abuztuaren 23a]. Hemen aurki daiteke: http://www.irekia.euskadi.net/assets/a_documents/1949/informe.pdf

38. Adinekoei egokitutako hiri eta komunitateen OMEren Mundu Sarea [Data: 2013ko irailaren 25a]. Hemen aurki daiteke: http://www.who.int/ageing/projects/age_friendly_cities_network/es/index.html

39. Justizia eta Herri Administrazio Saila. Euskadi.net [monografia Interneten] Vitoria-Gasteiz: Eusko Jaurlaritzak = Gobierno Vasco; 2013ko abuztua [Data: 2013ko urriaren 1a]. Euskadiko Berrikuntza Publikoko Estrategia. Hemen aurki daiteke: http://www.jusap.ejgv.euskadi.net/r47-edukia/es/contenidos/plan_programa_proyecto/xleg_plangub_07/es_plang_07/plang_07.html

40. INMA proiektua, Haurra eta Ingurumena [Erakunde partaidea: Eusko Jaurlaritzako Osasun Saila] [egoitzaren weba]. [Data: 2013ko irailaren 25a] <http://www.proyectoinma.org/>

41. Down sindromea eta beste anomalia kromosomiko batzuk jaio aurretik atzemateko programa: Programari buruzko informazio orokorra [monografia Interneten]. Osakidetza; 2008 abendua [Data: 2013ko irailaren 25a]. Hemen aurki daiteke: http://www.osakidetza.euskadi.net/r85-down/es/contenidos/informacion/programa_down/es_down/adjuntos/programa.pdf

42. Osakidetza - Euskadi.net. Vitoria-Gasteiz: Eusko Jaurlaritzak = Gobierno Vasco; 2013 [Data: 2013ko urriaren 29a]. EAEko jaiotzatiko gaixotasunen baheketa-programa jaioberrientzat. [monografia Interneten]. Hemen aurki daiteke: http://www.osakidetza.euskadi.net/r85-cksalu04/es/contenidos/informacion/programa_cribado_neonatal/es_cribado/programa_cribado_neonatal.html

43. Euskal Autonomia Erkidegorako arreta goiztiarraren eredu: Arreta Soziosanitarioko Euskal Kontseiluak eskatuta eraturako batzordearen agiria, Eusko Jaurlaritzaren ekarpenak jasota: Osasun eta Kontsumo Saila, Enplegu eta Gizarte Gaietako Saila, Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Saila eta Araba, Bizkaia eta Gipuzkoako Foru Aldundiak: 2010eko urriak 19 [monografia Interneten]. [Gasteiz]: Eusko Jaurlaritzak; 2010 [Data: 2013ko abuztuaren 23a]. Hemen aurki daiteke: http://www.gizartelan.ejgv.euskadi.net/r45-contss/es/contenidos/informacion/atenciontemp/es_doc/adjuntos/Atencion%20Temprana%20-castellano.pdf

44. Eusko Jaurlaritzak. Osasun eta Kontsumo Saila. EAEko aho eta hortzen osasunaren gaineko hirugarren azterketa epidemiologikoa: 2008ko haur eskolaratuak. Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia = Servicio Central de Publicaciones, Gobierno Vasco; 2010.

45. Eusko Jaurlaritzak. Osasun Saila. 2005eko nutrizio-inkesta: 4 eta 18 urte bitarteko euskaldunen jateko ohiturak eta osasun-egoera: lehen emaitzak [monografia Interneten]. Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia = Servicio Central de Publicaciones del Gobierno Vasco; 2005 [Data: 2013ko abuztuaren 23a]. Hemen aurki daiteke: http://www.euskadi.net/r33-2288/es/contenidos/informacion/sanidad_alimentaria/es_1247/adjuntos/DietaSana_c.pdf

46. Gómez J. Nerabeen sexualitatea Euskal Autonomia Erkidegoan: nerabeen sexu-portaera eta sexu-hezkuntzaren egoera Euskadiko derrigorrezko bigarren hezkuntzan [monografia Interneten]. [Gasteiz]: Osasun eta Kontsumo Saila, Hezkuntza, Unibertsitate eta

Ikerketa Saila; [2011] [Data: 2013ko abuztuaren 23a]. Hemen aurki daiteke: http://www.osakidetza.euskadi.net/r85-ckpubl02/es/contenidos/informacion/publicaciones_informes_estudio/es_pub/adjuntos/sexualidad_adolescencia.pdf

47. Rodríguez-Sierra N, Izarzugaza MI (zuzendaritza, koordinazioa eta prestaketa). Haurdunaldiaren borondatezko etendurak Euskal Autonomia Erkidegoan: 2011 [monografia Interneten]. Gasteiz: Osasun Saila; 2013 [Data: 2013ko abuztuaren 23a]. Hemen aurki daiteke: http://www.euskadi.net/contenidos/informacion/estado_salud/es_5463/adjuntos/InterrupcionesCAST_webOK.pdf

48. Red de Ciudades que caminan. Oinezko mugikortasuna sustatzeko plan estrategikoa. [monografia Interneten]. [Data: 2013ko urriaren 22a]. Hemen aurki daiteke: <http://www.ciudadesquecaminan.org/>

49. Blas-Robledo M, Hernández-Gil E, García-Abril-Martínez M, Montero-Matía R, Olivares-González C, Valtierra-Pérez A. Factores que influyen en el consumo diario de ácido fólico preconcepcional en el País Vasco. *Matronas Prof.* 2011; 12(2): 33-40.

50. Instituto Universitario Avedis Donabedian. Evaluación de la estrategia de atención al parto normal en el Sistema Nacional de Salud: País Vasco. Informe. Barcelona: Instituto Universitario Avedis Donabedian-UAB; 2010

51. Drogomendekotasun Zuzendaritza, Osasun eta Kontsumo Saila. Euskal Autonomia Erkidegoko VI. Mendekotasun Plana: 2011-2015 [monografia Interneten]. Gasteiz: Eusko Jaurlaritzak = Gobierno Vasco; [2012?] [Data: 2013ko irailaren 25a]. Hemen aurki daiteke: http://www.osakidetza.euskadi.net/r85-ckdrog05/es/contenidos/informacion/2777/es_2238/adjuntos/PLAN%20DEFINITIVO%20Castellano.pdf

52. Osakidetza - Euskadi.net [egoitzaren Web]. Gasteiz: Eusko Jaurlaritzak = Gobierno Vasco; 2011 [2013an eguneratua; data: 2013ko irailaren 25a]. "Tabako-kerik gabeko Euskadi" estrategia. http://www.osakidetza.euskadi.net/r85-cksalu02/es/contenidos/informacion/habitos_saludables/es_salud/r01hRedirectCont/contenidos/informacion/tabacismo/es_tabaco/tabacismo.html

53. Osalan - Euskadi.net [egoitzaren Web]. Gasteiz: Eusko Jaurlaritzak = Gobierno Vasco; 2009 [2013an eguneratua; data: 2013ko irailaren 25a]. 2011-2014ko Segurtasun eta Lan osasunaren Euskal Autonomia Erkidegoko estrategia. http://www.osalan.euskadi.net/s94-osa9996/es/contenidos/informacion/estrategia2011_14/es_estrateg/estrategia_2011_2014.html